

NRC 22/04/91

God als conducteur in vreemd hiernamaals

Voorstelling: KraKra, co-productie van St. Growing up in Public en Amphitheater. Tekst en regie Paul Feld, dramaturgie Tonny Vijzelman, spel o.m. Olaf Malmberg, Bart Klever, John Serkei, Els Lijesen. Gezien: 16/04 Amsterdam Amphitheater. Te zien aldaar t/m 27/04.

Door CHRISTIEN BOER

Krakra is de onherbergzame titel van de vijfde theaterproductie van schrijver en regisseur Paul Feld. Het stuk speelt zich af in het hiernamaals, voorgesteld als een verkrotte werkplaats buiten bedrijf. Op ijzeren schappen staan blikken motorolie tussen afgeleefde ordners en machineonderdelen. Het is niet duidelijk of dit de hemel is of de hel: de dood, een directeur in een wit pak, waart er even onbekommerd rond als twee mafiose aartsengelen.

Het stuk begint met een 'deserter'. Hij sterft voor een vuurpeloton en bevindt zich dan, blijkens een dialoog met een conducteur, in een rijdende trein. De conducteur maakt zichzelf bekend als God. Als de reiziger geen kaartje heeft barst God in zenuwachtig huilen uit. Hij moet zich immers verantwoorden te-

genover zijn aartsengelen. In het hiernamaals gedraagt iedereen zich even assertief, behalve God die door zijn eigen moeder voor 'Luilebol' wordt uitgemaakt. De religieuze helden zijn even alle-daags als hun taal en hun zwakheden zijn goed zichtbaar. De deserter, veroordeeld wegens blasfemie, kan zich hier terecht afvragen waarom hij veroordeeld is.

Hij noemt God 'omnipotent' en uit zijn mond klinkt dat als een scheldwoord: de enige die almachtig is in het gezelschap, is niet tot handelen in staat.

De kracht van de voorstellingen van Paul Feld is, dat hij tekst en spel in een contrapuntische verhouding tot elkaar plaatst. De mimiek van de spelers becommentarieert de dialogen, relativeert ze geestig of scherpt ze aan. Zo beeldt Maria in uiterlijk en gebaren de schoonheid en devote poses van talloze Maria-beelden en beeldjes, maar ondertussen doet zij haar venijnige uitspraken.

De eigenaardige, triviale humor roept associaties op met de film 'Je vous salue, Marie' van Jean-Luc Godard. Als de Dood Maria het moederschap betwist, gaat zij onverwacht af als een auto-alarm; ze wordt pas stil als God onder haar rokken kruipt. De tekst is in haar betekenissen niet overal even duidelijk. Ondubbeltinnig en helder is wél de sfeer: de zoektocht naar menselijke waarden speelt zich af in een absurd-komisch universum. Humor vormt daarin het bevrijdende element en relateert zowel het handelen van goden en mensen als het drama.

Volkstempo 16/IV/1991

Wrede gekte in het hiernamaals

THEATER

KraKra door Growing Up In Public. Tekst en regie: Paul Feld. Gezien: Amfitheater op het voormalige WG-terrein in Amsterdam. Tot en met 27 april.

Het mooiste (en verreweg meest bekende) stuk over relaties in het hiernamaals is *Huis Clos* van Sartre. De geestelijke martelingen waarop de drie personages van het stuk elkaar in het aardse leven tracteren, worden aan gene zijde voortgezet. De hel, dat zijn de anderen. De jonge schrijver-regisseur Paul Feld signaleert in de produktie *KraKra*, dat de waanzin van de grote buitenwereld de binnenwereld van zijn personages in de zwarte Eeuwige Jachtvelden beslissend blijft beïnvloeden. Ook na hun dood blijven ze bevangen door een razende gekte in hun kop, een afdruk van het gekkenhuis waar ze altijd in leefden.

De titel van het stuk zegt niks en zet wel een toon: kraaiengekras waarmee acht van de tien vampierfilms openen. Titel en geluid brengen ons meteen waar we wezen moeten: in de donkere krochten van de menselijke existentie.

Paul Felds vampirisme is niet (of niet uitsluitend) vieselijk. Zijn personages zijn niet uit op elkaars bloed. Zij willen elkaars geest, ziel en moraal. En die zullen ze krijgen ook.

Een deserteur valt voor een vuurpeloton (of denkt dat-ie valt). Vervolgens belandt hij niet in een kist maar in een

trein zonder remmen. Een conducteur informeert naar het kaartje dat hij niet heeft. De conducteur begint te huilen. Hij blijkt een zielepoot, verwickeld in een nogal kramperige verhouding met een personage dat Directeur heet. Voorts is de Conductor verloederd achtergelaten door zijn Moeder, die de gevangene is van de Direkteur.

De deserteur observeert deze macabere oorlog en stelt vast dat ze wel erg veel gelijkenis vertonen met de mythische figuren God, Lucifer/Dood en Maria. Deze overeenkomsten zijn toevallig en niet opzettelijk, aldus de auteur. Gaandeweg wordt het personage van de deserteur zelf in dit kosmische slachtveld betrokken.

Hij veroorzaakt de dood van de Conductor. Aangezien de Moraal in dit Inferno toch al opvallend afwezig is, verzint de deserteur misdaden die hij nog eens wil plegen, tot en met het levend villen van een kindje. Dat gaat zelfs de wrede Direkteur te ver. Hij en Moeder Maria lachen hem uit. De deserteur eindigt waar hij begon: in een piepende angst.

Paul Feld schrijft niet volgens de paden van de geijkte dramaturgie, zo beweerde hij onlangs in een interview. Dat heeft hem in sommige van de vijf teksten die hij al op zijn naam heeft staan nog wel eens opgebroken. Onder meer in *Fausto & Julia*, waar in het slot opeens een conflict losbarstte dat in de voorafgaande scènes nauwelijks was voorbereid.

De geijkte paden van de dramaturgie

lijken saai maar willen nog wel eens helpen als je een verhaal wilt vertellen. *KraKra* toont dat Paul Feld dat wel wil. Het stuk schiet af en toe uit de bocht, maar blijft verder aardig op koers. Met name de opgave om de buitenstaander het infernale gevecht binnen te masseren is dramatisch heel aardig gelukt.

Paul Feld heeft zijn eigen stuk geregisseerd. De regisseur Feld heeft de auteur Feld op details gecorrigeerd en het resultaat is een intrigerende en energieke voorstelling geworden, die in zijn vormtaal en speelstijl toch ook tamelijk beheerst is gebleven. (Feld heeft eerder vertoningen afgeleverd met een opdringerige heavy-metal toon waar ik niet zo opgewonden van werd.) Bij *KraKra* is sprake van een rustig opgezette verhaallijn, af en toe onderbroken door mooi getimede explosies van gekte. De driehoek Conductor, Direkteur, Moeder wordt strak gehouden door Bart Klaver, John Serkei en Els Lijssen. Olaf Malmberg speelt een sterke deserteur. Erno Pieter en Ivo ten Hagen (vooral hij) maken van de rechercheurs een angstwekkend, eng en geestig duo. Er wordt vaak beweerd dat de generatie spraakmakende regisseurs die nu over de veertig zijn (Lamers, Strijards, Thijs, Woudstra, Meuleman, Rijnders) geen opvolgers heeft. Ik weet het nog zo niet. Hundling, Eversteijn, Vijzelman, Hussaarts, Lubbers en Zandwijk drukken een steeds sterker stempel. Ze zijn er nog niet. Ze dienen zich aan. Zo ook Paul Feld. Als auteur. En als regisseur.

LOEK ZONNEVELD

KraKra

Paul Feld schrijft niet sneller dan God kan toneelspelen, maar hij doet een poging. Zijn produktie is enorm en hij registreert bovendien. *KraKra* is de titel van zijn nieuwste en inmiddels vijfde theaterstuk dat deze maand, koud twee maanden na *Dat verhaal met die glazenwasser* in première gaat. Een *deserteur* staat voor en vuurpeleton.

Deserteur: Zeg eens wat.

Soldaat 1: Wat moeten we zeggen?

Deserteur: Een woord van troost.

Soldaat 2: Je gaat eraan, jongen.

Deserteur (probeert zijn adem regelmatig te krijgen): Het einde.

Soldaat 1: We willen dat je waardig gaat.

Deserteur: Waardig. (hij krijgt de slappe lach) Wat moet ik nou?

Soldaat 2: De groeten doen aan God.

KraKra speelt zich af in een carnavalesk hiernamaals. Door de ogen van de 'gast', de deserteur, kijkt de toeschouwer naar een onbegrijpelijk, maar toch vagelijk bekend universum. Alle overeenkomsten met bestaande of mythologische figuren berusten echter op louter toeval. Alles lijkt te draaien om de vraag: wat doe je als iets als 'Moraal' geen zeggingskracht meer blijkt te hebben?

In *KraKra* spelen: Ivo ten Hagen, Bart Klever, Els Lijesen, Olaf Malmberg, Erno Pieter en John Serkei. Te zien in

AMPHITHEATER, 11 t/m 27 april (13 april première)

"Ineens oog in oog staan met God" - scene uit 'KraKra' van Paul Feld (tekst en regie), vanaf 11 april in het Amfithheater (foto Kors)

DE ROODE BIOSCOOP De Gebroeders Flint 'Bingo' 21.00 uur

DE WINDBREKER Lady Komédie

'Waterzucht'. 21.00 uur

MILLER Portugese avond - Leo Silveira e.s. Presentatie-Mila Vidal Paletti. 21.30 uur

MUZIEK

TUSCHINSKI Carol Williams, orgel 10.30 uur
 GEMEENTE ARCHIEF Amsterdam-Venetië
 Muzikaal - The Locke Consort. 12.45 uur
 CONCERTGEBOUW Radio Filharmonisch
 Orkest, Leden Radio Symfonie Orkest
 olv Valery Gergiev mvm Tamara

FELIX MERITIS SHAFFYZAAL Onafhankelijk
 Toneel 'Man in haast' Merckx, 'Amy en
 Ana' Lutgerink 22.15 uur

FILM

RIALTO THEATER 2 'Vampyr' 18.00 uur
 KRITERION 2 'The Hindenburg' 19.00 uur
 MELKWEG CINEMA 'Luba' 20.30 uur
 MELKWEG VIDEO 'Selected works' 20.30 uur
 DESMET 'The company of wolves' 23.00 uur
 DESMET ZAAI 2 'The rocky horror picture
 show' 24.00 uur

JEUGD

KINDERFILMTHEATER ZAAI 1 'Pinokkio' Vanaf 3
 à 4 jaar 13.00 uur
 KINDERFILMTHEATER ZAAI 2 'Een hele schep
 geld' Vanaf 8 jaar 13.00 uur
 DE KRAKELING Stichting De Tak
 'Nachthemel' naar 'De kleine prins' van
 Antoine de Saint-Exupéry. Vanaf 8 jaar
 14.00 uur

DE ROODE BIOSCOOP De Gebroeders Flint 'Bingo'
 21.00 uur

MUZIEK

SONESTA KOEPENZAAL Vocale Ensembles
 Utrechts Conservatorium olv Udo
 Reineman 11.00 uur
 BEURS V BERLAGE AGA ZAAI Amadinda mvm
 Hay Beurskens, vibrafoon, percussie,
 marimba; Ank Mulder, fluit, piccolo; Ton
 Schatteleyn, altsaxofoon. Smadbeck-
 Rhythm song, Milhaud-Saudade do
 Brasil, Reich-Plano (marimba) phase,
 Houlyft-Duet voor fluit en vibrafoon,
 Samkopp-Opffinnelse nr. 3 voor piccolo,
 fluit en percussie, Yuyama-Divertimento
 voor marimba en altsaxofoon 14.15 uur
 ALLARD PIERSON MUSEUM Purcell Kamer
 Orkest olv Frédérique Chauvet mvm
 Murielle Lucie Clément, Mario van
 Dulmen. Lully-Delen uit 'Armide' 14.30 uur
 THE MOVIES Irene Beuker, zang; Paul
 Groothengel, piano 15.00 uur
 HET VIERWINDENHUIS Mirjam de Gorter,

MELKWEG VIDEO 'Selected works' 20.30 uur
 DESMET 'Altered states' 23.00 uur

JEUGD

DIRIDAS Poppentheater Diridas 'Fiedel en
 Fladdel' peuter- en kleutervoorstelling
 11.00 uur
 MIRAKEL Mirakel Poppentheater 'Het
 kleine mirakel' peutervoorstelling
 11.00 uur
 KINDERFILMTHEATER ZAAI 1 'Pinokkio' Vanaf 3
 à 4 jaar 13.00 uur
 KINDERFILMTHEATER ZAAI 2 'Een hele schep
 geld' Vanaf 8 jaar 13.00 uur
 RIALTO KINDERFILMHUIS 'Duimelientje' Vanaf
 6 jaar 13.00 uur
 DE BRAKKE GROND RODE ZAAI Theatergroep
 Delta 'Di seberang - de andere kant'
 vanaf 8 jaar 14.00 uur
 DE KRAKELING Kevin Brooking
 'Ondersteboven' vanaf 5 jaar 14.00 uur
 DIRIDAS Poppentheater Diridas 'Het
 geestje' vanaf 5 jaar 15.00 uur
 KINDERFILMTHEATER ZAAI 1 'Pippi in Taka-
 Tuka-land' Alle leeftijden 15.00 uur

BELLEVUE Toneelgroep Amsterdam 'De functie'
 van Jean-Marie Besset. 20.30 uur
 BETTY ASFALT COMPLEX 'Mozart minus one'.
 20.30 uur
 FRASCATI ZAAI 2 F Act 'Dominique' van Rob
 de Graaf. 21.00 uur

MUZIEK

ANTHONY THEATER Travestie Chez Anthony -
 Miss Coco, Miss Lola, Miss Molly, Miss
 Milly 20.30 uur
 PARADISO Gang Starr 21.00 uur
 DE USBREKER Schönberg Kwartet mvm Jan
 Erik van Regteren Altena, altviool; Taco
 Kooistra, cello. Schönberg-Strijkkwartet
 in D, Strijktrio, Verklärte Nacht 21.00 uur

FILM

KRITERION 2 'Der Fangschuss' 17.30 uur
 RIALTO THEATER 2 'Vampyr' 18.00 uur
 KRITERION 2 'Eves futures' Alain Robbe-
 Grillet, 1983, Frankrijk 19.30 uur
 CULT.CENTR.A'VEEN OSCAR 'Ariel' 20.00 uur
 SOETERIJN 'Ava en Gabriel, un historia di
 amor' 20.30 uur
 DESMET 'Altered states' 23.00 uur

JEUGD

KINDERFILMTHEATER ZAAI 1 'Pinokkio' Vanaf 3
 à 4 jaar 13.00 uur
 KINDERFILMTHEATER ZAAI 2 'Een hele schep
 geld' Vanaf 8 jaar 13.00 uur
 KINDERFILMTHEATER ZAAI 1 'Pippi in Taka-
 Tuka-land' Alle leeftijden 15.00 uur
 KINDERFILMTHEATER ZAAI 2 'Een hele schep
 geld' Vanaf 8 jaar 15.00 uur

DINSDAG

THEATER

BELLEVUE PALONIZAAI Lunchvoorstelling -
 'Moord op kale man'. Tekst en regie-Don
 Duyns. 12.30 uur
 CARRE 'Les misérables' van Alain Boublil,
 Claude-Michel Schönberg naar Victor
 Hugo. 20.00 uur
 CULT.CENTR.A'VEEN Youp van 't Hek 20.15 uur